

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Схвалено

Вченою радою Чернівецького
національного університету імені
Юрія Федьковича, протокол № 4
від « 18 » квітня 2016 р.

Затверджено

Ректор Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
_____ С.В. Мельничук
« » _____ 201 р.

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

**підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового)
рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD)
за спеціальністю 033 Філософія**

(44 кредити)

Чернівці – 2016

Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) за спеціальністю 033 Філософія розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту».

Програма відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікації.

Укладачі програми:

Марчук М. Г. – доктор філософських наук, професор;

Докаш В. І. – доктор філософських наук, професор;

Рупташ О. В. – доктор філософських наук, доцент.

Рецензенти:

Кисельов М. М. – доктор філософських наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України;

Ратніков В. С. – доктор філософських наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету;

Цикін В. О. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії і соціології Сумського державного педагогічного університету;

Програму погоджено:

Гарант освітньої програми

проф. М.Г. Марчук

Декан філософсько-теологічного факультету

проф. В.О. Балух

Перший проректор

проф. Р.І. Петришин

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЇ ПРОГРАМИ

Метою освітньо-наукової програми є забезпечення оволодіння аспірантами філософсько-теологічного факультету третім (освітньо-науковим) рівнем вищої освіти, відповідно до восьмого кваліфікаційного рівня Національної рамки кваліфікацій.

Доктор філософії (PhD) – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти.

Освітньо-наукова програма передбачає надання здобувачам освітньо-наукового рівня в аспірантурі теоретичних знань та практичних умінь і навичок, а також інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та методикою педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Освітньо-наукова програма включає такі розділи:

A. Освітній складник (40 кредитів ECTS)

I. Нормативна частина:

- цикл дисциплін загальної підготовки;
- цикл дисциплін професійної підготовки.

II. Варіативна частина:

- цикл дисциплін вільного вибору аспіранта.

B. Практичний складник (4 кредити ECTS)

III. Практична підготовка.

Освітньо-наукова програма розроблена відповідно до вимог Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.

I. НОРМАТИВНА ЧАСТИНА

Цикл нормативної частини включає в себе дисципліни загальної підготовки та професійної підготовки.

Тематичний блок I.1 «Цикл дисциплін загальної підготовки» спрямований на надання аспірантам знань і навичок, необхідних для здійснення молодими вченими професійного наукового пошуку та продукування виважених, обґрунтованих наукових ідей.

У межах тематичного блоку I.1 «Цикл дисциплін загальної підготовки» вивчаються такі дисципліни:

<i>№</i>	<i>Назва дисципліни</i>	<i>Кількість кредитів</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Кількість аудиторних годин</i>	<i>Кількість годин на самостійне вивчення</i>	<i>Форма контролю</i>
1	Концепції новітньої філософії науки	6	180	90	90	Залік, екзамен
2	Академічне письмо і риторика іншомовного спілкування ¹	6	180	90	90	Залік, екзамен
3	Організація наукової діяльності	4	120	60	60	Залік
Загалом по блоку I.1		16	480	240	240	

Тематичний блок I.2 «Цикл дисциплін професійної підготовки» спрямований на формування в аспірантів знань у галузі філософії та методології науки і вироблення в них умінь і навичок самостійної наукової діяльності та продукування нових ідей.

У межах тематичного блоку I.2 «Професійна наукова підготовка» вивчаються такі дисципліни:

<i>№</i>	<i>Назва дисципліни</i>	<i>Кількість кредитів</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Кількість аудиторних годин</i>	<i>Кількість годин на самостійне вивчення</i>	<i>Форма контролю</i>
1	Наука в аксіосфері культури	4	120	60	60	Екзамен
2	Комунікативний потенціал епістемології	4	120	60	60	Екзамен
3	Смислові горизонти наукового пізнання	4	120	60	60	Екзамен
Загалом по блоку I.2		12	360	180	180	

¹ Насамперед передбачається викладати академічну англійську мову, але за потреби можуть викладатися також німецька, французька

II. ВАРІАТИВНА ЧАСТИНА

Варіативний складник освітньо-наукової програми формується з урахуванням сучасних українських і світових тенденцій розвитку філософського знання та індивідуальних освітніх запитів аспірантів. Варіативна складова створює передумови для відображення у змісті освітньо-наукової програми особливостей вузькопрофільної підготовки у межах обраних дисциплін, а головне – для диференціації та індивідуалізації підготовки аспірантів.

Варіативна частина освітньо-наукової програми включає в себе 8 навчальних дисциплін, з яких аспірант обирає 4.

<i>№</i>	<i>Назва дисципліни</i>	<i>Кількість кредитів</i>	<i>Кількість годин</i>	<i>Кількість аудиторних годин</i>	<i>Кількість годин на самостійне вивчення</i>	<i>Форма контролю</i>
1	Історія та філософія соціальних наук	3	90	30	60	Залік
2	Соціокультурні виміри науки	3	90	30	60	Екзамен
3	Потенціал ірраціонального в науці	3	90	30	60	Екзамен
4	Культура наукового мовлення	3	90	30	60	Залік
5	Соціологія науки і НТП	3	90	30	60	Залік
6	Проблема науковості гуманітаристики	3	90	30	60	Екзамен
7	Свобода у сфері наукового пізнання	3	90	30	60	Екзамен
8	Метафізичні засади посткласичної науки	3	90	30	60	Екзамен
Загалом по блоку II		12	360	120	240	

III. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА

Цикл практичної підготовки включає в себе педагогічну практику аспірантів на базі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, проведення ними семінарських і практичних занять для студентів спеціальності «Філософія».

У межах тематичного блоку III «Практична підготовка» здійснюється:

	<i>Вид діяльності</i>	<i>Кількість кредитів</i>	<i>Кількість годин</i>
1	Педагогічна практика	4	120
Загалом по блоку III		4	120

IV. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСВІТНЬОГО СКЛАДНИКА)

Освітній складник спрямований на надання аспірантам знань і навичок, необхідних для здійснення молодими вченими професійного наукового пошуку та продукування виважених обґрунтованих ідей; надання аспірантам глибоких знань у сфері філософії та методології науки та вироблення у них умінь і навичок самостійної наукової діяльності.

У результаті навчання в аспірантурі очікується набуття таких соціально-особистісних компетенцій:

- здатність до організації власної науково-дослідницької діяльності;
- володіння теоретичною формою сучасного світогляду;
- навички системного критичного мислення;
- творчий підхід у сфері методологічного супроводу науки;
- готовність оволодівати новаціями упродовж життя;
- здатність до критики і самокритики;
- намагання досягти взаєморозуміння з носіями інших ідей;
- креативність, здатність до системного мислення;
- адаптивність і комунікабельність;
- наполегливість у досягненні мети;
- турбота про якість виконуваної роботи;
- високий професіоналізм у філософських дискусіях.
- володіння основами усної та письмової академічної комунікації іноземною мовою.

Також очікується набуття загальнонаукових компетенцій:

- аналітичні здібності;
- дослідницькі навички;
- досвід управління інформацією;
- здатність виявляти у досліджуваному матеріалі проблемні та дискусійні аспекти;
- уміння здійснювати теоретичний аналіз проблеми;
- здатність висувати й обґрунтовувати гіпотези;
- володіння теоретико-методологічними засадами регулювання відносин інтелектуальної власності;
- розуміння необхідності участі в конкурсах, грантових і стипендіальних програмах;
- знання основ методології, техніки й організації науково-дослідної роботи, підходів до планомірної ефективної індивідуальної та командної дослідницької діяльності;
- здатність до критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень;
- критичність і самокритичність мислення, його креативність та інноваційність;
- генерування нових ідей під час розв'язання дослідницьких і практичних завдань, у тому числі в міждисциплінарних сферах;
- здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням набутих практичних знань;
- уміння чітко формулювати дослідницькі завдання із здобуття нового знання;
- спроможність збалансовано розподіляти час на навчально-дослідницьку роботу, її теоретичне узагальнення, формалізацію результатів навчання й дослідження;
- здатність представляти результати своїх досліджень, аргументовано їх захищати. Загостреність здобутих знань на їх експертне застосування й експлікацію соціальної значущості здійснюваних досліджень.

Врешті, очікується набуття професійних компетенцій науковця-філософа:

- системне розуміння історичних етапів формування світової філософської думки, вміння використовувати теоретичну спадщину минулого у своїй власній науково-дослідницькій діяльності;
- розуміння тенденцій, закономірностей, чинників і умов формування філософської думки, її місця в системі соціально-гуманітарного знання, загальної освіченості громадян, суспільної культури;

- оволодіння сучасними філософськими теоріями і концепціями і здатність до їх критичного аналізу й оцінки;
- здатність застосовувати інтелектуальний інструментарій, поняттєво-категорійний апарат у процесі формування професійної наукової культури;
- здатність здійснювати теоретичні та прикладні дослідження у сфері філософських наук, використовуючи сучасні дослідницькі підходи і методи;
- здатність обирати і застосовувати дослідницькі методи, адекватні предмету і завданням дослідження, встановлювати зв'язок між об'єктом і предметом дослідження, теорією/концепцією та інструментарієм сучасної філософської думки;
- здатність планувати і здійснювати навчальний процес в установах вищої освіти, обґрунтовано обирати й ефективно використовувати освітні технології, методи і засоби навчання з метою забезпечення запланованого особистісного та професійного рівня розвитку.

V. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

(КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРАКТИЧНОГО СКЛАДНИКА)

Практичний складник спрямований на отримання аспірантами досвіду викладання у ВНЗ, вміння доносити інформацію до студентів, організувати навчальний процес, залучати студентів до наукової роботи, пояснювати на доступному для студентів рівні наукові методи і результати. При цьому очікується набуття аспірантами сукупності компетенцій, необхідних для роботи викладачем у ВНЗ.

Гарант освітньої програми

проф. М.Г. Марчук

Профіль програми
аспіранта (PhD) за освітньою-науковою програмою
спеціальність 033 Філософія

<i>Тип диплома та обсяг програми</i>	Одиничний ступінь, 44 кредити ЄКТС за 4 навчальні роки
<i>Вищий навчальний заклад</i>	Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
<i>Акредитуюча інституція</i>	Національна агенція забезпечення якості вищої освіти
<i>Період акредитації</i>	Програма впроваджена у 2016 році
<i>Рівень програми</i>	FQ-EHEA – третій цикл, QF-LLL – 8 рівень, НРК – 3 рівень
Мета програми	
<p>Загальна мета програми – сформуванню в аспірантів уявлення про сутність, специфіку, методологічний інструментарій науки, трансформацію закладеної в її основу наукової раціональності, специфіку класичної та посткласичної науки, особливості філософії науки на всіх етапах її становлення та розвитку, розуміння найбільш актуальних проблем сучасної філософії науки, знання новітньої методології наукового пізнання, закономірностей і тенденцій подальшого розвитку філософії науки, зміни її ідеалів, норм і цінностей, усвідомлення певних моральних обмежень і т. ін.; здатність проводити теоретичні наукові дослідження у сфері філософії та методології науки, вміння застосовувати отримані знання і творчий підхід при розв'язанні конкретних наукових завдань у дослідницько-інноваційній та педагогічній діяльності, передумови командної роботи при виконанні оригінальних наукових досліджень, а також самостійного проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.</p>	
Характеристика програми	
<i>Предметна область, напрям</i>	<p><i>Дослідження актуальних проблем сучасної філософії та методології науки.</i></p> <p>Перша частина роботи аспіранта (освітня) полягає у вивченні професійно орієнтованих навчальних дисциплін (у</p>

	<p>тому числі й вибіркових) з метою поглиблення знань сучасної філософії та методології науки.</p> <p>Друга частина (науково-практична) – присвячена виконанню наукового дослідження за обраною темою та аналізу отриманих результатів, опрацюванню літературних джерел, написанню наукових статей та їх публікацію у фахових і міжнародних виданнях, участі в роботі науково-практичних конференцій, теоретичних семінарів і роботу над текстом дисертації.</p>
<p><i>Фокус програми: загальна/спеціальна</i></p>	<p>Загальна. Програма спрямована на здобуття аспірантом теоретичних і практичних знань, умінь, навичок й компетентностей, необхідних для продукування нових ідей у сфері філософії та методології науки, розв’язання комплексних проблем професійної, науково-дослідницької діяльності при вивченні та оволодінні методологією наукової та педагогічної діяльності, планування та проведення власного наукового дослідження. Для досліджень прийнятні всі актуальні теми сучасної філософії та методології науки, якщо вони сумісні з науковими інтересами і результатами професорсько-викладацького складу випускаючої кафедри.</p> <p>Спеціальна. Основний акцент буде зосереджено на вивченні та розумінні найбільш актуальних проблем сучасної філософії та методології науки, включаючи її моральні, етичні, естетичні, аксіологічні, гуманістичні й ін. аспекти.</p>
<p><i>Орієнтація програми</i></p>	<p>Надання аспірантам фахових знань, умінь і навичок, необхідних для здійснення професійного фундаментального наукового дослідження й аналізу отриманих результатів, які мають новизну та практичне значення у сфері сучасної філософії та методології науки.</p>

<i>Особливості програми</i>	Основні зусилля здобувача зосереджено на теоретичному дослідженні обраної теми у контексті проблематики сучасної філософії та методології науки (безпосередній збір первинної інформації, опрацювання фахових публікацій і написання дисертації) та аналізові отриманих результатів з метою їх практичного застосування для глибшого розуміння досліджуваної проблеми й використання при викладанні фахових навчальних дисциплін з філософії. Решту часу він може використати для вивчення інших наукових і теоретичних курсів чи для іншої діяльності, пов'язаної з роботою, зокрема на наукову комунікацію, проектну розробку, пошук фінансування тощо.
Працевлаштування та продовження освіти	
<i>Працевлаштування</i>	<p>Науково-дослідницька та викладацька робота у вищих навчальних закладах і дослідницьких установах у галузі гуманітарних наук, філософії в Україні та за її межами. Менеджмент вищого рівня в науково-освітній сфері. Діяльність у сфері державного управління усіх рівнів, політиці, засобах масової інформації, громадських організаціях.</p> <p>Вимогами до посад є наявність завершеного навчання, виконання наукових досліджень високого рівня, досвід у науково-дослідницькій та викладацькій роботі у вищих навчальних закладах і науково-дослідницьких установах.</p>
<i>Продовження освіти</i>	Підготовка до здобуття наукового ступеня доктора філософських наук. Навчання впродовж життя з метою поглиблення знань, вдосконалення вмінь і навичок у науково-дослідницькій та викладацькій діяльності в галузі філософії та методології науки. Участь у різноманітних грантових і стипендіальних програмах

	<p>українських і міжнародних фондів, університетів й т. ін. Підвищення власної кваліфікації під час стажування у вищих навчальних закладах України і за кордоном.</p> <p>Доступні дослідницькі стипендії можуть містити додатковий освітній компонент.</p>
Стиль і методика навчання	
<i>Підходи до викладання та навчання</i>	<p>Ґрунтується на активному навчанні з метою поглиблення знань з фахових дисциплін, власному науковому дослідженні із застосуванням теоретичних знань і набутих практичних умінь і навичок, а також власних отриманих результатів у процесі дослідження; передбачено чітке планування й контроль усіх етапів наукового дослідження здобувача з можливістю внесення коректив і уточнень для оптимальної реалізації його завдань і досягнення поставленої мети, професійне консультування наукового керівника та інших науково-педагогічних працівників кафедри, які досліджують суміжну проблематику.</p>
<i>Система оцінювання</i>	<p>Поточні письмові та усні форми контролю знань, умінь і навичок аспіранта. Загальна оцінка формується на підставі заліково-екзаменаційних сесій, атестацій аспіранта (2 рази на рік) і попереднього захисту дослідження. Остаточне оцінювання має формат прилюдного захисту дисертаційного дослідження та вручення диплома.</p>
Програмні компетентності	
<i>Загальні</i>	<p>- Навички критичності та самокритичності, здатність рецензувати публікації та презентації, брати участь у міжнародних наукових дискусіях, аргументовано висловлюючи та відстоюючи власну позицію.</p>

	<p>- Абстрактне обґрунтування та моделювання дослідницького завдання на актуальну проблематику з наукового і суспільно-політичного погляду. Здатність визначати відповідні завдання й окреслювати їх так, щоб просувати і трансформувати наукові знання та розуміння.</p> <p>- Якість та етичні зобов'язання. Знання стандартів і типу мислення, необхідних для наукового дослідження й опублікування, включаючи критичну обізнаність та інтелектуальну чесність.</p> <p>- Комунікація. Здатність ефективно спілкуватися зі спеціальною та загальною аудиторіями, а також представляти складну інформацію у зручній та зрозумілій спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну технічну лексику та методи; здатність писати і розмовляти на професійному рівні, з використанням відповідної наукової термінології, як державною мовою, так і іноземною.</p> <p>- Працювати самостійно; вміння керувати власним часом, виокремлювати основне і другорядне в джерельному, науковому матеріалі; виховувати в собі відповідні психологічні риси цілеспрямованості, стійкості та ін., щоб представити остаточний варіант дисертації до визначеного кінцевого терміну.</p> <p>- Міжособистісні здібності. Співпраця в українських і міжнародних наукових колах, уміння на належному рівні представити свою дослідницьку проблематику в середовищі як науковців, так і нефакхівців.</p>
<p><i>Фахові</i></p>	<p>- База знань. Глибокі обґрунтовані детальні чи дуже детальні знання спеціальної сфери дослідження в поєднанні зі знаннями загальної наукової дискусії та внеску до індивідуальної сфери наукового дослідження.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Інформаційний менеджмент. Здатність визначати, глибоко аналізувати наукову інформацію з різних джерел, зіставляти отримані дані на предмет їхньої достовірності, об'єктивності. - Аналіз документів. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали у першоджерелах і фаховій літературі. - Концептуалізація, проектування, застосування та оцінювання предметного проекту дослідження. - Індивідуальне дослідження. Здатність планувати власне наукове дослідження і на його основі робити внесок у розвиток сучасної філософської думки.
Програмні результати навчання	
<ul style="list-style-type: none"> - Демонструє поглиблені знання і розуміння у філософській проблематики, особливо у сфері сучасної філософії та методології науки; обсяг знань достатній для проведення наукових досліджень на рівні останніх світових досягнень і спрямованих на їх розширення та поглиблення. - Здатність аналізувати й обговорювати публікації в межах власної дослідницької проблематики та поза нею. - Навички наукової розробки й аргументованої презентації в науковому середовищі результатів пошуково-дослідницької діяльності. - Здатність здійснити оригінальне, завершене дослідження, що ґрунтується на використанні сучасних методів у науковій роботі. - Вміння презентувати результати дослідження в науковому і ненауковому середовищі, усно та письмово, у формі наукових семінарів, зустрічей, громадських ініціатив. - Здатність публікувати наукові статті з обраної тематики в основних фахових наукових журналах (українських і закордонних). - Уміння представляти результати наукових досліджень для студентської аудиторії (під час лекційних і семінарських занять). - Здатність представляти результати власного дослідження іноземною мовою. - Здатність готувати матеріали з відповідної наукової проблематики для ЗМІ, публікувати їх у пресі чи на веб-сторінці. - Здатність інтелектуально взаємодіяти з найновішими філософськими 	

дослідженнями у спеціальній сфері дослідження.

- Вміння використовувати системно-синергетичний підхід у розв'язанні наукових проблем.

- Здатність використовувати облікову інформацію з українських і зарубіжних архівів, бібліотечних каталогів та найновіших ІКТ-ресурси, щоб локалізувати джерела і літературу, корисні для власного наукового дослідження.

- Вміння обирати і реалізувати на практиці перспективну наукову співпрацю для обраного напрямку дослідження.

- Здатність створювати етичний кодекс для вищих навчальних закладів і фахово консультувати учасників освітнього процесу в розв'язанні моральних проблем, які виникають в академічному середовищі.

Ректор

проф. С.В. Мельничук

ПРОГНОЗОВАНА ТЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕНЬ

Загальна кафедральна тема: «Комунікативні засади постнекласичної гуманітарної методології» (номер державної реєстрації 0115 U 002230).

Назва етапу науково-дослідної роботи: «Комунікативний поворот у сфері філософії та методології науки».

Мета роботи – всебічне дослідження постнекласичної комунікативної моделі наукового знання, сутності комунікативного повороту в сучасній філософії та методології науки, специфіки комунікативної раціональності, людиномірно-ціннісних аспектів комунікативістики, її впливу на формування гуманітарно-наукової метапарадигми, реалізації комунікативного потенціалу міждисциплінарної методології.

Традиційно викладачі та науковці кафедри філософії надавали пріоритетне значення дослідженням у сфері філософії та методології науки (д. філос. наук Вовк С. М., д. філос. наук Сидоренко М. М., д. філос. наук Марчук М. Г., канд. філос. наук Романенко В. В., канд. філос. наук Проценко І. П.). З 2005 до 2009 року досліджувалася тема: «Сучасна філософія науки і проблеми гуманітарного дискурсу», з 2010 до 2014 року – тема «Гуманітарно-наукова парадигма знання в контексті філософсько-методологічного дискурсу». Нині це – «Комунікативні засади постнекласичної гуманітарної методології». Виконання теми розраховано на 2015-2019 рр.

Виконавці теми: доктори філософських наук Марчук М. Г. (аксіологічні виміри комунікативістики), Рупташ О. В. (смыслові горизонти наукового пізнання); кандидати філософських наук Козьмук Я. Р. (сучасні західні філософсько-антропологічні концепції), Задубрівська О. М. (постмодернізм у філософії наук), Починок І. Б. (специфіка гуманітарно-наукової методології), Рошкулець Р. Г. (взаємозв'язок метафізики і науки), Дутковський І. Б. (традиції та новації в науці), Кадук С. І. (роль інтуїції в наукових комунікаціях), Манчул Б. В. (методологія міждисциплінарних досліджень), Мельничук М. І. (потенціал неявного знання в науці та комунікативних актах), Мирутенко Л. Г. (етика науки і комунікації), Онуфрійчук Р. В. (природничонаукова картина світу), Подгорна Л. П. (естетика науки у комунікативному вимірі), Радзіняк Т. І. (гуманізація та гуманітаризація науки), Роман І. О. (проблеми герменевтичної методології), Руснак І. Г. (комунікативні аспекти гуманітарнітаристики), Халай І. О. (антропокосмізм і сучасна наукова картина світу).

